

Naturressurskommunene

Deres ref:

Vår ref: 139146-2343

Oslo, 20. april 2023

Ny handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet

Regjeringen la i går, 19. april 2023 frem [handlingsplan for «raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet»](#). Planen gir nettselskapet ansvar for å prioritere nettilknytning for større bedrifter – og inneholder flere viktige grep for å bidra til raskere konsesjonsbehandling av saker hos energimyndighetene, mer effektiv tilknytning til strømmettet og bedre utnyttelse av dagens nettkapasitet.

Naturressurskommunene ønsker handlingsplanen velkommen, og oppfatter at den er et steg i riktig retning. På sentrale punkter er planen en oppfølging av forslagene fra strømmnettutvalget i NOU 2022: 6 - *Nett i tide*. Selv om det i planen vises til kommunene som en viktig part, etterlyser Naturressurskommunene en mer konkret regulering av kommunenes rolle, og vil følge opp dette i tiden fremover. Naturressurskommunene vil særlig fokusere på forholdet mellom nettselskapene og kommunene når det gjelder hvilke tilknytninger som skal prioriteres.

Nærmere om handlingsplanen

Bakgrunn for handlingsplanen er at det i dag tar for lang tid fra det blir identifisert et behov for tiltak i nettet, til tiltaket er på plass. Videre at det gjelder et «først til mølla-prinsipp» for hvem som gis nettilgang.

Handlingsplanen er inndelt i to kategorier: For det første foreslås det tiltak for *en raskere konsesjonsprosess*. For det andre foreslås det tiltak knyttet til tilknytning av store nettkunder og forvaltning av nettkapasitet.

Sentrale punkter i handlingsplanen

De viktigste grepene i for raskere konsesjonsprosess er:

- **Økte ressurser til konsesjonsmyndighetene:**
For å øke saksbehandlingskapasiteten har NVE fått økte bevilgninger med 15 MNOK i 2022, 30 MNOK i 2023. I tillegg har NVE fått 8 MNOK i 2022 og 30 MNOK i 2023 i økte ressurser til digitalisering. Det foreslås ingen ytterligere styrking i handlingsplanen.
- **Hurtigspor for enkle og godt forberedte saker:**
Hurtigsporet innebærer at søknader kan tas til behandling raskt, og gis høy prioritet. Hurtigsporet forutsetter at søker har hatt en prosess med kommune og andre relevante myndigheter, og tilsvarende med berørte grunneiere og andre private interesser, og at disse ikke har hatt vesentlige innvendinger mot planene. Virkningene av tiltaket må være små og avklarte, slik at det ikke er nødvendig med egen høring i regi av NVE. Det må videre være inngått nødvendige avtaler med alle berørte, slik at det ikke er nødvendig med ekspropriasjon. Endelig må konsesjonssøknaden ha god kvalitet, herunder konsekvensutredninger av alle relevante tema.

- **Økt kvalitet på konsesjonssøknadene:**
Videreutvikling og oppdatering av NVEs veiledere.
- **Forslag om økt grense for meldeplikt for 132 kV-søknader:**
Forslaget går ut på å endre forskrift om konsekvensutredninger slik at grensen for når nettselskaper må melde ledninger på 132 kV, heves fra 15 km og 50 km. Konsekvensen av å fjerne meldingsplikten er at tiltakshaver kan gå rett på konsesjonssøknad.
- **Justering i prosessen for detaljplan:**
En detaljplan avklarer midlertidig arealbruk i anleggsperioden og anleggsgjennomføringen av anleggsarbeidet. Departementet foreslår at behandlingen av detaljplaner, i mindre saker, kan skje parallelt med konsesjonsbehandlingen.
- **Vurdering av å unnta mindre anlegg for konsesjonsbehandling:**
NVE skal i samarbeid med RME utrede muligheten for å endre konsesjonsplikten for nettanlegg på avgrensede næringsområder.
- **Forbedring av KVVU-ordningen:**
Regjeringen vil evaluere KVVU-ordningen for å sørge for at den virker i tråd med formålet og har en effektiv innretning. Strømnettutvalget foreslo å flytte ansvaret for å bestille den eksterne kvalitetssikringen fra Statnett til Olje- og energidepartementet. En vurdering av dette forslaget vil være en naturlig del av en evaluering
- **Områdeplaner for effektiv nettutvikling:**
NVE er i gang med å endre ordningen med kraftsystemutredninger (KSU). Formålet er å tilpasse den til en digital plattform og endre kravene for utredning og dialogprosesser. NVE planlegger å sende utkast til endret forskrift på høring i løpet av våren 2023. NVE vurderer blant annet kravene til informasjonsdeling og involvering av interessenter i tidlig fase av nettutviklingen for å oppnå gode valg og forankring av behov for nettanlegg.
- **Tidligere utredning og konsesjonssøknad for mer effektiv nettutvikling:**
Dagens situasjon med manglende kapasitet til tilknytninger tilsier at utrednings- og utbyggingskapasiteten hos nettselskapene kan være bundet opp til arbeid med nødvendige nettanlegg til kunder som står i kø. Dersom selskapene derimot har ledig kapasitet, kan den for eksempel brukes til å være mer i forkant med utredninger. Det foreslås derfor at nettselskapene kan og bør, i situasjoner hvor det vurderes som hensiktsmessig, søke om såkalte betingede konsesjoner som nettselskapene kan ta i bruk når behovet blir mer sikkert. Nettselskapene bør også vurdere muligheten for trinnvise utbygginger når de planlegger nettiltak.

Når det gjelder tilknytning av store nettkunder og forvaltning av nettkapasitet, fremgår det av handlingsplanen at:

- **Vanlig forbruk bør få tilknytning uavhengig av tilknytningskøene:**
«Vanlig forbruk» skal ikke stå i tilknytningskø. Regjeringen vil gi nærmere føringer for hva som inngår i «vanlig forbruk», men dette vil for eksempel omfatte husholdningskunder, kritisk infrastruktur og mindre næring og tjenester med et begrenset effektuttak.
- **Prioritering av tilknytningsforespørsler:**

Mange aktører som ønsker tilknytning til strømmettet, må stå i kø. På kort sikt er det viktig å sikre at nettkapasiteten utnyttes mest mulig effektivt og til gode for samfunnet. Dagens system bygger på «først til mølla»-prinsippet, og er kritisert, bl.a. i forbindelse med høringen av strømnettutvalgets utredning. Regjeringen foreslår i handlingsplanen at «først til mølla»-prinsippet skal kunne fravikes ved at nettselskapene skal ta hensyn til prosjektenes *modenhet* og når de fordeler nettkapasitet. Dette skal bidra til å sikre at prosjektene som prioriteres i tilknytningskøene har gjennomføringsevne og tilstrekkelig framdrift. Dersom to prosjekter vurderes likt med hensyn til modenhet, legger regjeringen til grunn at eksisterende virksomhet prioriteres.

Naturressurskommunenenes syn på dette punktet blir grundigere omtalt nedenfor.

- **Nettselskapene må følge opp tilknytningskøene:**
Nettselskapene skal følge opp nettkundene aktivt. Det betyr blant annet at ingen bør få beslaglegge mer kapasitet enn de faktisk har behov for.
- **Aktiv forvaltning av kapasitet:**
Det er nettselskapene som eier og forvalter nettkapasiteten på vegne av samfunnet. Olje- og energidepartementet ønsker at nettselskapene skal følge opp kundene aktivt gjennom hele tilknytningsprosessen, blant annet for at volumet som etter hvert tildeles ikke skal overstige det reelle behovet. Regjeringen vil forskriftsfeste at nettselskapene i særlige tilfeller skal kunne redusere kundenes maksimalt tillatte effektuttak, gitt at kapasiteten står ubrukt og ikke skal tas i bruk av kunden.
- **Transparente vurderinger for en effektiv utnyttelse av nettet:**
Regjeringen vil forskriftsfeste at nettselskapene skal offentliggjøre prinsippene som legges til grunn for vurderingene av hva som er driftsmessig forsvarlig. Departementet vil også påse at nettselskapene tar i bruk teknologi og markedsmessige løsninger for å kunne utnytte nettet mest mulig effektivt. Når det ikke er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning i eksisterende nett, kan også avtaler om tilknytning med vilkår om utkobling eller begrensning av kundens forbruk være et alternativ til investeringer i nettanlegg.

Naturressurskommunenenes syn på handlingsplanen

Naturressurskommunenene ser det som positivt å gå bort fra «først til mølla»-prinsippet for nettilknytning på kort sikt. Naturressurskommunenene etterlyser imidlertid en konkretisering og bedre involvering av kommunene i alle prosesser knyttet til utbygging og utbedring av nettet, og forholdet til nettselskapene og deres prioriteringer av hvilke bedrifter som skal gis nettilknytning.

Det er kommunene som har i oppgave å tilrettelegge for nye industri- og næringsområder. Energikommisjonen har i NOU 2023: 3 utfordret kommunene til å ta større ansvar i *koordineringen av energieffektiviseringen*, slik at eksempelvis overskuddsvarme kan utnyttes. Dette ansvaret ønsker kommunene å ha, og mener at det da blir inkonsekvent om det er *nettselskapet* som skal prioritere over hvilke bedrifter som skal få nettilknytning. Naturressurskommunenene mener det et stort rom for betydelige forbedringer av prosessene ved å involvere kommunene tidlig, men for at dette skal bli mer enn ord, er det er avgjørende at kommunens rolle konkretiseres og regelfestes. Nettselskapene bør videre betydelig vekt på kommunenes prioriteringer, gitt de lokaldemokratisk forankrede og helhetlige avveininger som ligger til grunn for kommunenes vedtak.

Naturressurskommunenene mener at en konkretisering bør skje ved at kommunene gis en *formell* posisjon i prioriteringen av hva nettkapasiteten skal brukes til. Som nevnt framgår det i tiltaksplanen at nettselskapet i stedet for å gi tilgang til den bedriften som er først ute, skal ta hensyn til tre modenhetskriterier:

- *Gjennomføringsevne:* Nettselskapet skal vurdere om kunden kan sannsynliggjøre at prosjektet vil realiseres, herunder finansiering, og tilgang på regulert areal regulert for formålet
- *Bruk av kapasiteten:* Nettselskapet må vurdere *når* kapasiteten skal tas i bruk med tanke på om det er innenfor en tidshorisont som gjør at det er rimelig å planlegge for eller reservere kapasitet til den aktuelle kunden nå. Dersom kundens prosjekt skal utvikles trinnvis, kan det tilsi at også nettkapasiteten skal deles ut trinnvis.
- *Tidspunkt for forespørsel:* Tidspunkt for tilknytningsforespørsel vil være relevant for å skille mellom aktører som viser tilstrekkelig fremdrift og ellers vurderes likt underveis i tilknytningsprosessen. Kunder som ber om tilknytning etter at mange andre prosjekter har

stilt seg i kø, men som kan etablere seg raskt, kan ikke fortrenge kunder lenger fram i køen som har god fremdrift på sine prosjekter.

Slik Naturressurskommunene ser det, er modenheitskriteriene bedre enn dagens «først til mølla»-prinsipp, men er altså kritisk til at det er *nettselskapet* som etter modellen får myndighet til å foreta prioriteringene. Fordeling av et knapt gode, som strøm og nettkapasitet er, bør foretas av *offentlige myndigheter – etter faglige anbefalinger fra nettselskapene*. Etter Naturressurskommunenenes syn bør *kommunene* gis en formell rolle i denne prioriteringen. Dette er i realiteten et spørsmål om hvorvidt kommunenes arealplaner kan gjennomføres eller ikke. Der det ikke dreier seg om nasjonale interesser, er det kommunene som er nærmest til å foreta denne prioriteringen. Et slikt grep krever lov- og forskriftsendringer, og er et punkt Naturressurskommunene vil følge opp.

Med vennlig hilsen

Naturressurskommunene